

1. Tarbiyaviy ishlar metodikasi fani bo'yicha davlat ta'lim standarti va o'quv dasturi
2. O'quvchi ma'naviyatini shakllantirish.
3. Abdulla Avloniy “Turkiy guliston yohud axloq”
4. R.Mavlonova” Tarbiyaviy ishlar metodikasi”
5. Y.Rasulova ,D.Maqsudova « Tarbiyaviy ishlar metodikasi ».
7. Abu Nasr Forobiy. Fozil odamlar shahri. Toshkent. 1993- y.)
8. M. Temurova. Boshlang'ich ta'lim jurnali. 9-12- sonlar. 1995- y.)
9. U.Xayyom. Navro'znoma. Toshkent. 1990-y

Ko'rishda nuqsoni bo'lgan bolalar bilan olib boriladigan korreksion mashg'ulotlar

Xusnuddinova Zulayxo Xamidullayevna
Chirchiq Davlat Pedagogika Universiteti
Maxsus Pedagogika kafedra o'qituvchisi
Raximova Durdona Xayrullojon qizi
Chirchiq Davlat Pedagogika Universiteti
Tiflopedagogika yo'nalish 22/3 guruh talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada siz alohida ta'limga ehtiyojli bolalarning ta'limidagi huquqlari, ular uchun qanday qarorlar borligi hamda ular uchun tashkillashtirilgan korreksion ish tizimlari haqida bilib olasiz.

Kirish so'zlari: Korreksiya, ta'lim tizimi, ma'naviy-axloqiy fazilatlar, kasbga yo'naltirish, ritmika, logopediya, mo'ljal olish.

Аннотация: В этой статье вы узнаете о правах детей с особыми образовательными потребностями в образовании, о том, какие решения существуют для них, а также о системах коррекционной работы, организованных для них.

Вводные слова: коррекция, система воспитания, духовно-нравственные качества, профориентация, ритмика, логопедия, нацеливание.

Annotation: in this article, you will learn about the rights of children with special educational needs in education, what decisions they have for them, as well as about organized correctional work systems for them.

Introduction: correction, educational system, spiritual and moral qualities, professional orientation, rhythmic, speech therapy, aiming.

Mamlakatimizda ta'lim tizimiga davlat siyosati darajasida e'tibor qaratilmoqda, bunga birgina misol O'zbekiston Respublikasi 2020-yil 23-sentabrdagi O'RQ-637-son "Ta'lim to'g'risida"gi qonuni. Unda uzluksiz ta'lim tizimining har bir bo'g'inida ta'lim va tarbiya bolalarni o'quv fanlari bo'yicha muayyan bilimlarni egallashlari barobarida, ularning bilim olishga bo'lgan ehtiyoji, mustaqil va ijodiy fikrlash, tashkilotchilik va umuminsoniy qadryatlarga asoslangan ma'naviy-axloqiy fazilatlarini yuzaga chiqarish va tarkib toptirish qayd etilgan. Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarga ta'limini rivojlantirish maqsadida esa, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 13-oktabrdagi PQ-4860-son "Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarga ta'lim tarbiya berish sifatini oshirish hamda ular faoliyatini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 18-apreldagi PQ-209-son "Ko'zi ojiz va zaif ko'ruvchi bolalar uchun ixtisoslashtirilgan maktab-internatlarida ta'lim berish sifatini oshirish hamda ular faoliyatini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi, 2022-yil 18-apreldagi PQ-407-son "O'zbek imo-ishora tili va brayl alifbosini rivojlantirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi, qarorlari, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 12-oktyabrdagi 638-son "Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarga ta'lim berishga oid normativ-huquqiy hujjatlarni tasdiqlash to'g'risida"gi qarori qabul qilingan. Ular ta'limi uchun yangi imkoniyatlar ochilib, yangi shart-sharoitlar yaratilib, adolatli siyosati olib borilmoqda. Shu bilan birga, ularning huquqlari qonun bilan belgilab qo'yilmoqda.

Ko'zi ojiz va zaif ko'ruvchi bolalarning ta'lim, tarbiya, kasbga yo'naltirish, mehnatga tayyorgarlik va mustaqil hayot jarayonini takomillashtirishda ularning rivojlanishidagi og'ishlarni tuzatishga qaratilgan maxsus korreksion mashg'ulotlar muhim rol o'ynaydi.

Davolovchi jismoniy tarbiya mashqlari, ritmika, nutq rivojlanishidagi kamchiliklarini tuzatish (logopediya), ijtimoiy-maishiy hayotga yo'naltirish, ko'ruv idrokni rivojlantirish, mo'ljal olish va harkatlanish korreksion mashg'ulotlari ko'zi ojiz hamda zaif ko'ruvchi bolalarning rivojlanish xususiyatlarini hisobga olga holda amalga oshiriladi.

Korreksiya so'zi lotincha "correctio"- tuzatish degan ma'noni anglatadi. Korreksiya so'zi lotincha-tuzatish, bartaraf etish degan so'zlardan olingan bo'lib, jismoniy yoki ruhiy rivojlanishida kamchiliklari bor bolalarning rivojlanishidagi xususiyatlarini o'rganadigan, ularning ta'lim-tarbiyasi bilan shug'ullanadigan fandır. Korreksion mashg'ulotlar ta'lim va tarbiya bilan birgalikda olib boriladi, bu ko'zi ojiz va zaif ko'ruvchi bolalarning har tomonlama rivojlanishi uchun maqbul shart-sharoitlarni yaratadi, shu bilan birgalikda birgalikda dasturiy materialni samarali

o‘zlashtirish imkoniyatini beradi, o‘quv jarayonida kognitiv faoliyatning turli jihatlarini, harakat sohasi va shaxsiyat xususiyatlarining rivojlanishidagi kechikishlarni bartaraf etishga yordam beradi. Korreksion mashg‘ulotlar o‘quv reja va dasturlarga muvofiq individual va kichik guruhlarda olib boriladi. Biz sizlar bilan ritmika korreksion ish tizimi haqida suhbatlashamiz.

Ritmika korreksion mashg‘uloti: Ritmika deganda harakatlarning qismlari yoki fazalarining (shuningdek, harakatlarning o‘zi) muntazam ravishda o‘zgarishi tushuniladi, ular bajarilish davomiyligi va bajarilgan harakatlarning tabiati bilan qat’iy belgilanadi.

Ritm tuyg‘usini rivojlantirish vosita faoliyatining ko‘plab turlarini o‘zlashtirish uchun zarur shartdir. Ritm tuyg‘usiga ega bo‘lgan kishi harakatlarni muvofiqlashtirishning muhim tarkibiy qismi bo‘lgan harakatlarning ritmik xususiyatlarini yaxshiroq tushunadi va o‘zlashtiradi.

Ritmika mashg‘ulotlari tananing ish qobiliyatini oshirishga, salomatlikni mustahkamlash va saqlashga, vosita buzilishlarini va jismoniy rivojlanishdagi kamchiliklarni tuzatishga, harakatlarni mushaklar harakatlari darajasiga, vaqt va makonga qarab farqlash qobiliyatini shakllantirishga, harakatlar tezligini boshqarishga va o‘z harakatlarini musiqaga bo‘ysundirishga yordam beradi. Ular harakatlarga maqsadga muvofiqlik, uyg‘unlik va ishonchni beradi.

Ritmika mashg‘ulotlarida bolalar musiqa, raqs, qo‘shiqlar bilan tanishadilar va turli xil harakatlarni o‘zlashtiradilar.

Ritmika mashg‘ulotlari quyidagilarni o‘z ichiga oladi: qo‘llar va tananing turli harakatlari bilan ritmik yurish, nutqlar, she’rlar va boshqalarni talaffuz qilish; yugurish (har xil tezlikda); umumiy rivojlanish mashqlari (obyektlar bilan va ularsiz), o‘qituvchi hisobidan amalga oshiriladi; raqslar, musiqiy ritmik va ochiq o‘yinlar.

Ko‘zi ojiz va zaif ko‘ruvchi bolalar uchun ritmika dasturi sakkiz qismdan iborat.

Nazariy ma’lumotlar. Nazariy material shunday tanlanganki, o‘qitishning barcha yillari davomida ichki uzluksizlik, o‘rganilayotgan nazariy materialning izchil murakkablashishi amalga oshiriladi. Bu o‘zlashtirish jarayonini yanada muvaffaqiyatli qiladi va bolalarni musiqaga qiziqtirishga va ularni musiqiy va ritmik mashg‘ulotlar bilan tanishtirishga imkon beradi.

Maxsus ritmik mashqlar. Uslubiy usullarning mavjud xilmaxilligida eng sodda va eng qulayi ma’lum bir sanoqqa urg‘u berilgan ritmik yurish, qarsak chalish, qo‘llar va tana harakatlari bilan mashqlar, she’rlar, maqollar va boshqalarni talaffuz qilish (musiqiy hamrohliksiz). Bunday mashqlar nafaqat ritm tuyg‘usini, balki nafas olish va diksiyani ham rivojlantiradi. O‘quv yillariga ko‘ra, maxsus mashqlar qiyinchilik darajasiga qarab taqsimlanadi.

Harakatlarni musiqa bilan bog'lash uchun mashqlar. Ushbu bo'limning har bir mashqlari ma'lum bir musiqiy hamrohlik uchun mo'ljallangan. Turli xil harakatlarni takomillashtirish yoki o'rganish jarayonida o'qituvchi bolalarda harakatlarni bajarish uchun texnik ko'nikmalarni o'rgatadi. Ularning asosiylari musiqaning boshlanishi bilan harakat qilishni boshlash, harakatga kerakli dinamik urg'u berish, harakatni musiqiy asar yoki uning bir qismi tugashi bilan aniq tugatish qobiliyatidir.

Ushbu texnik ko'nikmalarni shakllantirish, bolalarda dinamikani, ritmni, harakatlarni rivojlantirish yurish va yugurish ustida ishlash eng osondir. Ular nafaqat harakatlanishning eng tabiiy usullari, balki insonning aqliy va jismoniy holatini aks ettiradigan eng ifodali harakatlardir.

Badiiy gimnastika mashqlari. Badiiy gimnastika mashg'ulotlari bolalar tanasining funksional imkoniyatlari bilan bog'liq. Ushbu darslarning mazmuni asosan vosita buzilishlarini tuzatish, vosita fazilatlarini rivojlantirish va jismoniy va funksional rivojlanishdagi kamchiliklarni bartaraf etishga qaratilgan umumiy rivojlanish va maxsus mashqlarni o'z ichiga oladi.

Raqsga tayyorgarlik mashqlari. Tayyorgarlik mashqlarining vazifasi bolalarga raqsni o'rgatishda ishlatiladigan zarur vosita ko'nikmalarini berishdir. Bolalarning barcha e'tiborlari ularning harakatlariga ongli munosabatda bo'lishga qaratilgan bo'lishi kerak. Har qanday raqs elementini o'rgatishdan oldin bolalarga bir qator maxsus tayyorgarlik mashqlarini bajartirish taklif etiladi.

Raqs elementlari. Raqs elementlarini bajarish eng oddiy musiqiy va harakatli tasvirlarni ifodalash vositasi sifatida yurish, yugurish va boshqa harakatlarni o'zlashtirishga yordam beradi.

Raqs. Ritmika mashg'ulotlarida raqslardan foydalanish estetik didni, bolalarning chiroyli, jozibali harakatlarga bo'lgan istagini, raqsga bo'lgan muhabbatni rivojlantirishga yordam beradi.

Musiqiy va ritmik o'yinlar. Musiqiy va ritmik o'yinlar ritm, idrok, nutq va fikrlash tuyg'usini rivojlantirishga, bolaning irodaviy fazilatlarini shakllantirishga qaratilgan.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, mamlakatimizda alohida ta'limga ehtiyoji bor bolalarning ta'limi, tarbiyasi va ularning hu quqlari belgilab qo'yilgan. Ularni nuqsonlari maktabdagi korreksion ishlar orqali bartaraf etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. F.U. Qodirova, B.M.Abdullayeva, B.Z.Fozilov, Z.X.Xusnuddinova. Maxsus pedagogika asoslari. Chirchiq 2023.
2. F.U. Qodirova, Z.X.Xusnuddinova. Tiflopedagogika. Chirchiq 2023.

3. P.M.Po‘latova, L.Sh.Nurmuxamedova, D.B.Yakubjonova, Z.N.Mamarajabova, Sh.M.Amirsaidova, A.D.Sultonova. Maxsus pedagogika. “Fan va texnologiya” nashriyoti 2014.

Ko‘rishida nuqsoni bor bolalarning ta’lim tizimi

Xusnuddinova Zulayxo Xamidullayevna
Chirchiq Davlat Pedagogika Universiteti
Maxsus Pedagogika kafedra o‘qituvchisi
Shodmonxonova Hilolaxon Valixon qizi
Chirchiq Davlat Pedagogika Universiteti

Tiflopedagogika yo‘nalish 22/3 guruh talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolda siz ko‘zi ojiz va ko‘rishida nuqsoni bo‘lgan bolalarning ta’lim tarbiyasi haqida va ular uchun yaratilgan shart-sharoitlar haqida bilib olishingiz mumkin.

Kalit so‘zlar: takomillashtirish, ko‘p tarmoqli, individual, imkoniyatlar, qobiliyatlar, zamonaviy texnologiyalar.

Аннотация: в этой статье вы можете узнать об образовательном воспитании слепых и слабовидящих детей и об условиях, созданных для них.

Ключевые слова: совершенствование, междисциплинарность, индивидуальность, возможности, возможности, современные технологии.

Annotation: in this article, you can learn about the educational upbringing of children who are blind and have visual impairments, and about the conditions created for them.

Keywords: improvement, multidisciplinary, individual, opportunities, abilities, modern Technologies.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Maktabgacha ta’lim tizimini boshqarishni takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” 2018-yil 30-sentabrdagi PQ-3955-son [qaroriga](#) muvofiq, shuningdek, maktabgacha ta’lim tizimini yanada takomillashtirish, sog‘lom, faol, to‘laqonli jamiyatga moslashgan bola shaxsini shakllantirish, o‘shida turli nuqsonlari bo‘lgan bolalarni, shuningdek reabilitatsiya qilish va